Provincie Noord-Holland

Participatieplan

Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering

Provincie Noord-Holland
Datum: november 2026

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
1. Achtergrond 3
2. Participatie 4
2.1 Uitgangspunten participatie 4
2.2 Participatiedoelen 4
2.3 Stakeholders 4
2.4 Participatieruimte 6
2.5 Participatiestrategie 6
2.6 Participatieaanpak 7
2.7 Participatie instrumenten 9
2.8 Evaluatie van de participatie 10
2.9 Planning 10
3. Communicatie 11

1. Achtergrond

De stikstofopgave raakt natuur, landbouw, woningbouw, bereikbaarheid, verduurzaming en economische ontwikkeling. De beperkte ruimte voor natuurvergunningverlening leidt tot onzekerheid over de voortgang van plannen en projecten. Tegelijk is herstel van kwetsbare natuur nodig. Het vraagt om samenhangende keuzes en goede afstemming tussen overheden en gebiedspartners.

Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering
Het kabinet presenteerde op 26 juni 2026 het maatregelenpakket *Weer ruimte voor boer, natuur en bouw*. Dit pakket verbindt stikstofvermindering, natuurherstel en het weer mogelijk maken van vergunningverlening. De landelijke maatregelen bieden belangrijke kaders en instrumenten, maar creëren niet direct overal ruimte voor vergunningverlening. Provincie Noord-Holland neemt daarom regie met het *Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering*. Daarmee werken wij per gebied aan geborgd natuurherstel, geborgde stikstofvermindering en het mogelijk maken van vergunningverlening.

Noord-Hollandse aanpak
De Noord-Hollandse aanpak rust op drie samenhangende pijlers: generieke stikstofvermindering, gebiedsgerichte stikstofvermindering en geborgd natuurherstel. Met tussendoelen, monitoring en bijsturing werken wij aan aantoonbare verbetering van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.

De uitwerking van de stikstofaanpak sluit aan op bestaande samenwerking in Noord-Holland. Wij beginnen dus niet opnieuw. Het Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering bouwt onder meer voort op het Programma Landelijk Gebied, de Omgevingsvisie en lopende gebiedsprocessen. Wij benutten deze kennis bij de verdere uitwerking. Hierin werken wij samen met de waterschappen, landbouworganisaties, natuurorganisaties, terreinbeheerders, drinkwaterbedrijven, gemeenten, ondernemers en andere maatschappelijke partners. Deze samenwerking is nodig om maatregelen uitvoerbaar te maken en aan te laten sluiten bij wat per gebied nodig is.

Vaststelling door GS
Naar verwachting wordt het ontwerp Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering februari 2027 door Gedeputeerde Staten (GS) vastgesteld. Het ontwerp gaat daarna ter inzage, zodat belanghebbenden hiervan kennis kunnen nemen en als zij daar behoefte aan hebben een zienswijze kunnen indienen. Voor de zomer van 2027 kan het programma definitief worden vastgesteld door GS.

Met dit participatieplan geeft de provincie inzicht hoe stakeholders worden betrokken bij de totstandkoming van het provinciale Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering. Dit participatieplan gaat niet over het maatregelenpakket dat door het Rijk is aangekondigd, omdat de provincie daar maar beperkt invloed op heeft.

2. Participatie

Voorliggend participatieplan beschrijft hoe provincie Noord-Holland partners en belanghebbenden betrekt bij de voorbereiding, vaststelling en uitvoering van het programma. De ambities zijn hoog en de beschikbare tijd is beperkt. Een helder en zorgvuldig participatieproces is nodig, waarin voor alle betrokkenen duidelijk is welke rol zij krijgen, wat de participatieruimte is en op welke momenten zij worden betrokken.

2.1 Uitgangspunten participatie

Participatie is het betrekken van belanghebbenden bij de *voorbereiding, uitvoering of evaluatie* van beleid, om de kwaliteit van het beleid en de besluitvorming te verbeteren. Provincie Staten hebben in 2022 uitgangspunten voor participatie vastgesteld, welke de leidraad zijn voor al onze participatietrajecten. Ze vormen dus ook de uitgangspunten voor dit participatieplan.

a. **Ruimte voor invloed**: de provincie maakt participatie pas mogelijk na een zorgvuldige afweging over de toegevoegde waarde van participatie. Er moet ruimte zijn voor invloed.
b. **Opzet van het participatieproces**: als de provincie (externe) deskundigen betrekt, is vooraf duidelijk hoe de rol van deze deskundigen zich verhoudt tot de inbreng van inwoners, bedrijven en organisaties.
c. **Informatie en communicatie**: de provincie communiceert duidelijk, tijdig en volledig over het doel van de participatie en het participatieproces en zorgt voor terugkoppeling in elke fase.
d. **Afspiegeling**: de provincie gaat actief op zoek naar verschillende kennis en ervaring van Noord-Hollanders voor wie het minder vanzelfsprekend of makkelijk is om mee te doen.
e. **Besluitvorming**: de resultaten van elk participatietraject worden gedocumenteerd. Bij de besluitvorming wordt inzichtelijk gemaakt hoe de inbreng van de participatie is meegenomen.
f. **Evalueren en leren**: de provincie evalueert actief het proces en de resultaten van de participatie om toekomstige participatieprocessen te verbeteren.

2.2 Participatiedoelen

Stakeholders worden zo betrokken dat:

- Sectorale en lokale kennis wordt benut. Dit draagt bij aan de kwaliteit van het programma, de maatregelpakketten en de uitvoeringsplannen.
- Belanghebbenden handelingsperspectief en voorspelbaarheid krijgen. Een transparant participatieproces met een duidelijk tijdpad maakt duidelijk wanneer partijen worden betrokken en hoe en wanneer zij hun belangen, perspectieven en ideeën kunnen inbrengen.
- Belangen helder en navolgbaar zijn. De provincie kan besluiten daardoor beter motiveren en onderbouwen.
- Belanghebbenden inzicht krijgen in de opgave en de vele onderlinge afhankelijkheden. Zo ontstaat meer begrip voor de provinciale afwegingen en besluitvorming.

NB. Draagvlak is geen doel van de participatie. Het programma, de voorgestelde maatregelen en de uitvoeringsplannen worden sterker wanneer zo veel mogelijk partijen deze onderschrijven. Tegelijkertijd is het niet realistisch te verwachten dat alle partijen de maatregelen zullen steunen.

2.3 Stakeholders

De maatregelen om tot natuurherstel en stikstofvermindering te komen raken meerdere beleidsterreinen, zoals landbouw, natuur, industrie, mobiliteit, recreatie en ruimtelijke ontwikkeling. Binnen elk beleidsterrein zijn verschillende type organisaties aan te wijzen die op een of andere wijze geraakt worden door de natuurherstel en stikstofmaatregelen of invloed hebben op het behalen van de programmadoelen. Een overzicht is gemaakt van de belangrijkste stakeholders. Deze wordt gedurende het participatieproces aangevuld en bijgesteld.

Stakeholdertype	Rollen bij natuurherstel en stikstofvermindering	Belangen
Europese Unie	Stelt kaders voor natuur-, water- en milieubeleid en toetst of Nederland aan Europese verplichtingen voldoet.	Bescherming en herstel van biodiversiteit, verbetering van water- en luchtkwaliteit en naleving van Europese wet- en regelgeving.
Het Rijk	Stelt landelijke doelen, wetten, normen en financiële regelingen vast. Het Rijk bepaalt onder meer de (financiële) kaders voor stikstofvermindering, natuurherstel, landbouwbeleid en vergunningverlening. Ook zorgt het Rijk voor landelijke monitoring en afstemming met Europese verplichtingen.	Het halen van nationale en Europese natuur- en klimaatdoelen, juridische houdbaarheid van beleid, uitvoerbaarheid voor regio's en ruimte voor vergunningverlening en maatschappelijke en economische ontwikkelingen.
Provincie Noord-Holland	Werkt landelijke doelen uit in provinciaal beleid en gebiedsgerichte programma's. De provincie regisseert samenwerking, stelt regels en subsidies beschikbaar, maakt keuzes over ruimtelijke ontwikkeling en natuurbeheer en is bevoegd gezag voor een deel van de vergunningverlening.	Herstel van natuurkwaliteit, vermindering van stikstofneerslag, een uitvoerbare transitie van het landelijk gebied en ruimte voor vergunningverlening en maatschappelijke en economische ontwikkelingen.
Gemeenten	Vertalen doelen naar het omgevingsplan, vergunningen en lokale projecten. Gemeenten brengen lokale gebiedskennis in, sturen op woningbouw, bedrijventerreinen, mobiliteit, groen, water en recreatie. Gemeenten betrekken inwoners en ondernemers bij lokale plannen en werken samen met provincie, waterschappen en omgevingsdiensten.	Een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving, uitvoerbare ruimtelijke plannen, ruimte voor vergunningverlening en voortgang van woningbouw en lokale economie, voldoende capaciteit en duidelijkheid over regels en financiering.
Omgevingsdiensten	Voeren taken uit voor provincie en gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Zij beoordelen aanvragen, controleren naleving van milieuregels en signaleren risico's en knelpunten in de uitvoering.	Duidelijke wettelijke kaders, voldoende capaciteit en expertise, goede gegevens over emissies en natuur, en effectieve instrumenten om toezicht en handhaving zorgvuldig uit te voeren.
Waterschappen	Sturen op waterkwaliteit, waterpeil en inrichting van het watersysteem. Zij dragen bij aan maatregelen rond verdroging, uitspoeling van voedingsstoffen als stikstof en herstel van natuur.	Een robuust watersysteem dat bestand is tegen droogte en piekbuien, met schoon oppervlakte- en grondwater en een goede leefomgeving voor planten en dieren. Ruimte voor vergunningverlening.
Natuurorganisaties en terreinbeheerders	Beheren en herstellen natuurgebieden, monitoren natuurkwaliteit, adviseren over maatregelen en werken samen met grondeigenaren en overheden.	Duurzaam herstel van kwetsbare natuur, voldoende water en ruimte, minder stikstofneerslag en langjarige zekerheid over beheer en financiering. Ruimte voor vergunningverlening.
Drinkwaterbedrijven	Beschermen grond- en oppervlaktewaterbronnen en beheren soms natuurgebieden rond waterwingebieden.	Schoon en voldoende drinkwater, bescherming van bronnen tegen vervuiling. Ruimte voor vergunningverlening.
Landbouwsector	Vermindert stikstofuitstoot, past bedrijfsvoering aan, werkt aan mestmanagement, extensivering, innovatie en natuurbeheer op agrarische gronden.	Een toekomstbestendig verdienmodel, duidelijk en uitvoerbaar beleid, ruimte voor ondernemerschap, vergunningverlening en technische innovatie, eerlijke vergoeding voor maatregelen en perspectief voor opvolging.
Industrie en bedrijven	Verminderen emissies uit productie, energiegebruik, logistiek en mobiliteit. Investeren in innovatie, schonere technieken, energiebesparing en verduurzaming van de keten.	Een voorspelbaar en uitvoerbaar transitiepad, met ruimte voor bedrijfscontinuïteit, bereikbaarheid en concurrentiekracht. Heldere regels, ruimte voor vergunningverlening, passende financiering en ruimte voor technische innovatie.
Bouwsector en infrastructuur	Realiseert maatregelen voor natuurherstel, waterbeheer, woningbouw en infrastructuur. Werkt met emissiearme bouwmethoden en materieel.	Voorspelbare vergunningverlening, voldoende ontwikkelruimte oa voor vergunningverlening, haalbare stikstofregels, continuïteit van projecten en ruimte voor innovatie.
Mobiliteit-, transport- en logistieksector	Vermindert uitstoot door duurzaam (openbaar) vervoer en slimme verkeers- en logistieke oplossingen. Werkt mee aan emissiearme aanleg, beheer en gebruik van wegen, vaarwegen en spoor.	Goede bereikbaarheid, veilige en betrouwbare infrastructuur, betaalbare verduurzaming, voldoende laad- en tankinfrastructuur en ruimte voor vergunningverlening en logistieke en mobiliteitsontwikkelingen.
Recreatie- en toerismesector	Draagt bij aan natuurinclusieve recreatie, bezoekersmanagement en bewustwording. Kan recreatiedruk op kwetsbare gebieden helpen beperken.	Toegankelijke en aantrekkelijke natuur, goede bereikbaarheid, voldoende recreatieve voorzieningen en duidelijkheid over beperkingen of zonering en vergunningverlening.
Inwoners	Denken mee over gebiedsprocessen, passen gedrag aan waar mogelijk en gebruiken of beschermen natuurgebieden. Omwonenden kunnen ook direct betrokken zijn bij maatregelen in hun leefomgeving.	Een gezonde leefomgeving, toegankelijke natuur, behoud van landschap en leefbaarheid, duidelijke informatie en invloed op besluiten die wonen en de omgeving raken.
Grondeigenaren	Kunnen bijdragen aan natuurherstel en vermindering van stikstof door beheer van eigen gronden, tuinen, bossen of landgoederen.	Behoud van eigendom, zeggenschap en gebruiksmogelijkheden. Duidelijke en haalbare regels, passende vergoeding voor maatregelen, bescherming van de waarde van het bezit.

Kennisinstellingen	Leveren onderzoek, data, monitoring en evaluaties. Ontwikkelen kennis over ecologie, emissiereductie, landbouwtransitie en de effecten van maatregelen.	Toegang tot betrouwbare gegevens, ruimte voor onafhankelijk onderzoek, langdurige onderzoeksprogramma's en toepassing van kennis in beleid en uitvoering.

2.4 Participatieruimte

Met dit participatieplan geeft de provincie inzicht in hoe stakeholders worden betrokken bij de totstandkoming van het provinciale Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering. Het plan gaat niet over het maatregelenpakket dat het Rijk heeft aangekondigd, omdat de provincie daarop slechts beperkte invloed heeft.

De participatieruimte wordt begrensd door de wettelijke verplichtingen voor bescherming en herstel van Natura 2000-gebieden, de ecologische randvoorwaarden die daaruit voortvloeien, de procedurele eisen uit de Omgevingswet en de Algemene wet bestuursrecht en de formele bevoegdheidsverdeling binnen het provinciebestuur. De wettelijke natuurdoelen, de begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om het programma vast te stellen, staan in de participatie dan ook niet ter discussie.

Daarnaast kent de opgave voor natuurherstel en stikstofvermindering landelijk en in de provincie al een voorgeschiedenis. Vanuit het programma landelijk gebied, de lopende gebiedsprocessen en het proces naar de Omgevingsvisie Noord-Holland. De provincie bouwt voort op de kennis en inspanning die onze stakeholders hierbij al hebben geleverd.

Voor de gebiedsgerichte uitvoeringsplannen werkt de provincie per gebied eerst een ontwerp uit met boerenbelangenorganisaties, terreinbeherende organisaties en waterschappen. Deze organisaties hebben een directe rol bij het beheer en gebruik van landbouwgrond, natuur en water. Zij brengen kennis (van hun achterban) in die nodig is voor haalbare, ecologisch effectieve en uitvoerbare maatregelen. Deze partijen worden daarom op een hoog participatieniveau betrokken: zij werken actief mee aan de ontwikkeling van de kaders, maatregelpakketten en uitvoeringsplannen. De afgebakende samenstelling van deze werkgroep maakt het mogelijk om binnen de beperkte beschikbare tijd tot samenhangende voorstellen te komen.

Zodra de kaders, maatregelpakketten en uitvoeringsplannen per gebied in ontwerp concreet zijn, worden gemeenten, agrariërs, grondeigenaren, inwoners en andere belanghebbenden betrokken bij de toepassing ervan. De participatieruimte ligt hier bij het meedenken over aandachtspunten voor de omgeving, de lokale inpassing, fasering, timing en uitvoerbaarheid van de maatregelen. De wettelijke doelen, ecologische randvoorwaarden en het benodigde doelbereik blijven daarbij het uitgangspunt.

Naast het geborgd natuurherstel en de gebiedsgerichte stikstofvermindering landen ook generieke stikstofverminderingsmaatregelen in het programma. De provincie zet in op het verminderen van de uitstoot door verkeer en vervoer. Dit gebeurt onder andere door elektrisch vervoer, emissievrij openbaar vervoer en schoner goederenvervoer te stimuleren. Grote industriële uitstoters zijn in beeld en weten via hun 'roadmap' wat ze moeten doen om stikstofvermindering te realiseren. Hierop is voor nu geen verdere participatie nodig. Wel houden we deze partijen goed op de hoogte over de voortgang en de opbrengsten van de participatie.

2.5 Participatiestrategie

De opgave voor natuurherstel en stikstofvermindering kent landelijk en in de provincie al een voorgeschiedenis. Vanuit het programma landelijk gebied, de lopende gebiedsprocessen en het proces naar de Omgevingsvisie Noord-Holland. De provincie is dan ook al langere tijd met veel verschillende stakeholders in gesprek over de huidige stand van de natuur, oorzaken, modellen, meetmethoden, etc. Wij hanteren daarom een participatiestrategie die recht doet aan deze voorgeschiedenis. De kennis en inspanning die onze stakeholders hierbij al hebben geleverd krijgen nadrukkelijk een plek in de participatiestrategie en bijbehorende aanpak.

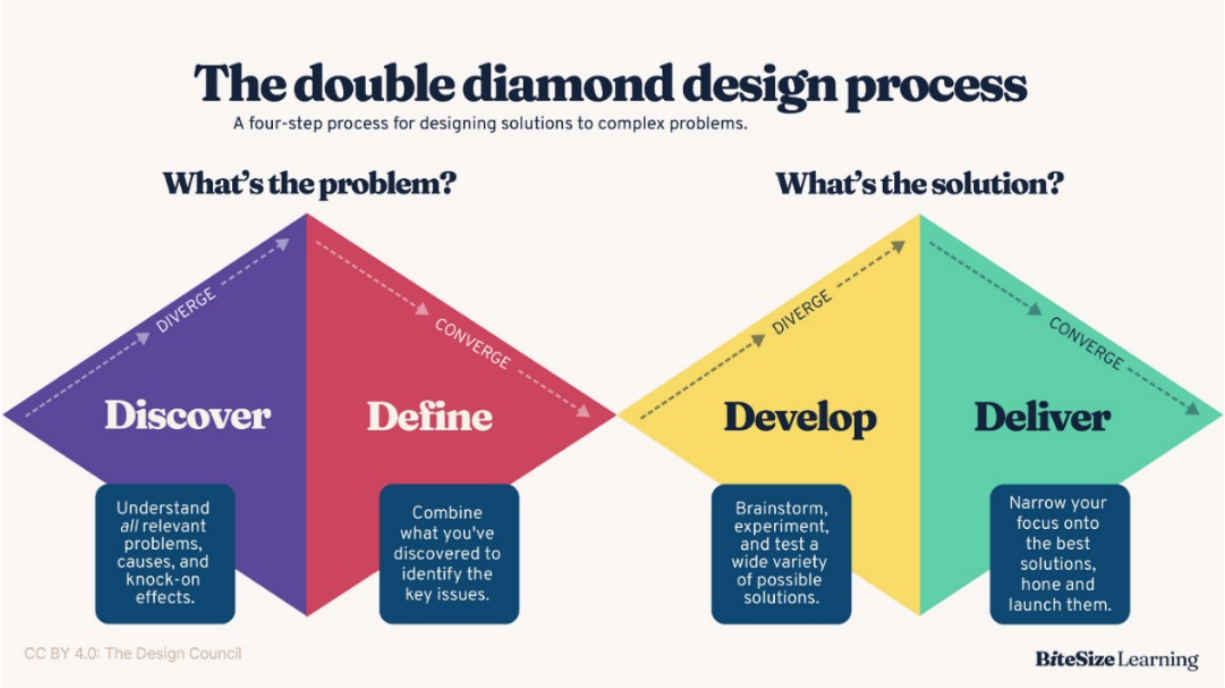
Voor de participatie hanteren we het Double Diamond model. Stakeholders worden niet pas bij de oplossing betrokken, maar zijn al betrokken bij het begrijpen van de opgave. Dit levert meer inzicht en betere resultaten op. En zorgt ervoor dat er meer begrip is voor de uiteindelijke afweging van de oplossingen. Het model gaat uit van twee opeenvolgende diamanten die de volgende fases doorlopen om tot het programma te komen:

Eerste diamant: De opgave begrijpen en focus aanbrengen

- Fase 1. Ontdekken (divergeren): speelveld overzien, informatie, perspectieven en ideeën verzamelen, emoties ruimte geven, iedereen op zelfde kennisniveau brengen.
- Fase 2. Definiëren (convergeren): richting kiezen, keuze maken eerste groep maatregelen. Samen met de vertegenwoordigers van de belangrijkste partijen komen tot duidelijke bouwstenen voor het ontwerp.

Tweede diamant: De oplossing ontwikkelen en opleveren

- Fase 3. Ontwikkelen (divergeren): concreet maken, op zoek gaan naar creatieve invulling en uitwerking van de maatregelen. Verdieping aanbrengen door juridische borging en monitoring, check op uitvoerbaarheid, draagvlak en consistentie maatregelen om te komen tot een ontwerp-Programma.
- Fase 4. Leveren (convergeren): de beste ideeën en oplossingen selecteren en uitwerken om tot een definitief programma te komen, vaststellen en operationaliseren.

NB. Dit is een theoretisch werkwijze. In de praktijk loopt niet alles strikt volgordelijk.

2.6 Participatieaanpak

De participatieaanpak onderscheidt vier fasen met elk een eigen doel en bijbehorende betrokkenheid van stakeholders.

Fase 1: ontdekken – de opgave gezamenlijk begrijpen

Deze fase heeft al plaatsgevonden in bestaande overleggen, gebiedsprocessen en participatietrajecten, onder meer rond de vernieuwde Omgevingsvisie. De kennis en ervaringen uit deze trajecten vormen het vertrekpunt voor de opgave en de contouren voor een programma natuurherstel en stikstofreductie, zoals beschreven in de ontwerp-Omgevingsvisie. We blijven deze kennis actualiseren en aanvullen waar dat nodig is.

Opbrengsten participatie

- Gezamenlijk begrip van de opgave
- Contouren voor een programma natuurherstel en stikstofvermindering, zoals beschreven in de ontwerp-Omgevingsvisie

Fase 2: definiëren – focus en gezamenlijke bouwstenen bepalen
Deze fase heeft (grotendeels) plaatsgevonden met de belangrijkste partijen voor de oplossing. Grote industriële uitstoters zijn in beeld en weten via hun 'roadmap' wat ze moeten doen om stikstofvermindering te realiseren. Met landbouwpartijen is door de provincie in 2025 een overeenkomst gesloten voor stikstofvermindering en de provincie zet in op het verminderen van de uitstoot door verkeer en vervoer.

Verder brengen we in deze fase samen met de vertegenwoordigers van de agrarische sector, terreinbeherende organisaties (TBO's) en waterschappen focus aan en werken we toe naar een uitgangspuntennotitie. Hierin spreken de partners de ambitie uit om gezamenlijk te komen tot gedragen plannen voor gebiedsgericht natuurherstel. Dit zijn belangrijke bouwstenen voor het ontwerp-Programma.

Opbrengsten participatie
- Roadmap reductie stikstofdepositie industriële piekbelasters Noord-Holland (december 2023)
- Overeenkomst stikstofvermindering landbouwpartijen Noord-Holland (juli 2025)
- Uitgangspuntennotitie voor een gedragen uitvoeringsprogramma natuurherstel (oktober 2026)

Fase 3: ontwikkelen – maatregelen en uitvoeringsplannen uitwerken en toetsen
Fase 3 is gestart en volgt op het resultaat van fase 2: de uitgangspuntennotitie voor een gedragen uitvoeringsprogramma natuurherstel. In fase 3 bepalen we, samen met de vertegenwoordigers van de agrarische sector, terreinbeherende organisaties (TBO's) en waterschappen, welke gebiedsgerichte maatregelen in en rond de twaalf Natura 2000-gebieden kansrijk, nodig en haalbaar zijn om de rijksdoelen te bereiken. Deze landen in een ontwerp-Uitvoeringsprogramma Natuurherstel. Tegelijkertijd werken we aan een overkoepelend Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering, waarin de generieke aanpak, juridische onderbouwing, monitoringsaanpak en een voorstel voor uitvoeringsbudget in ontwerp zijn uitgewerkt.

Bij gemeenten, het Rijk, bedrijven, koepelorganisaties, maatschappelijke instellingen e.d. toetsen we de opbrengsten op draagvlak, consistentie en uitvoerbaarheid.

Opbrengsten participatie
- Twaalf gebiedsgerichte ontwerp-uitvoeringsplannen voor de Natura 2000-gebieden
- Ontwerp-Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering Noord-Holland met generieke aanpak, juridische onderbouwing, monitoringsaanpak en een voorstel voor uitvoeringsbudget.

Fase 4: leveren – vaststellen programma, uitvoeren en bijsturen
Na vaststelling van het ontwerp door Gedeputeerde Staten gaat het ontwerp-Programma ter inzage. Naar verwachting valt deze fase samen met de provinciale verkiezingen. Wij verwachten dat een nieuwe Provinciale Staten het programma in ontwerp willen bespreken. Tijdens deze periode lichten we gemeenten, agrariërs, grondeigenaren, inwoners en andere belanghebbenden het ontwerp, de kaders, maatregelpakketten en de uitvoeringsplannen per gebied toe. En gaan we het gesprek aan over de aandachtspunten voor de omgeving en hoe zij de lokale inpassing, fasering, timing en uitvoering van maatregelen voor zich zien. Waar mogelijk maken we gelijk afspraken over de toepassing. Een bredere informatiecampagne met een onlineconsultatie waarmee mensen en partijen hun mening kunnen geven is naar verwachting onderdeel van deze fase.

Op basis van de verkregen informatie en de gevoerde gesprekken kunnen belanghebbenden besluiten een zienswijze in te dienen. De zienswijzen, de onlineconsultatie en gesprekken in de gebieden gebruiken we om het ontwerp waar nodig te verbeteren. De verwachting is dat voor de zomer van 2027 het programma definitief vastgesteld wordt door GS.

Deze aanpak biedt ruimte voor een zorgvuldig programma dat recht doet aan de ecologische en juridische opgave én aan de belangen in de gebieden. Tegelijk is het vaststellen van het programma geen eindpunt. Door onze partners ook in de uitvoering te betrekken, de voortgang en effecten te monitoren en het participatietraject te evalueren kunnen provincie en partners blijven leren en de uitvoering waar nodig aanpassen.

Opbrengsten participatie
- Nota van beantwoording zienswijzen
- Definitief programma Natuurherstel en Stikstofvermindering
- Afspraken over de toepassing van de maatregelen en de uitvoeringsplannen per gebied
- Evaluatie participatietraject

2.7 Participatie instrumenten

In de participatie hebben we verschillende instrumenten tot onze beschikking.

Ontwerpateliers / werksessies
Provincie Noord-Holland wil samen met de agrarische sector, natuurorganisaties en waterschappen komen tot concrete uitvoeringsplannen voor natuurherstel en stikstofvermindering in elk van de twaalf natuurgebieden. In ontwerpateliers wordt gewerkt aan de kaders, maatregelpakketten en uitvoeringsplannen voor de gebieden.

Vaste overlegstructuren
De provincie is, zowel ambtelijk al bestuurlijk, continue in gesprek met haar stakeholders via verschillende vaste overlegstructuren zoals verschillende tafels, bestuurlijke overleggen, gebiedsprocessen e.d. Over stikstof, maar ook vele andere zaken. Deze overleggen worden gebruikt om de stakeholders die niet rechtstreeks meewerken aan het ontwerp te informeren over het proces en de opbrengsten van de participatie en deze te toetsen op draagvlak en consistentie. Indien deze vaste overlegstructuren niet toereikend blijken te zijn worden aanvullende overleggen belegd.

Gebiedsgesprekken
Tijdens de terinzageleggingsperiode wordt het ontwerp-Programma in de gebieden nader toegelicht en besproken met de partijen waar de maatregelen uit het ontwerp direct impact op hebben. Als dit niet kan plaatsvinden in de vaste overlegstructuren worden hiervoor aparte gebiedsgesprekken ingepland. Het doel van deze bijeenkomsten is tweeledig: deelnemers informeren over de inhoud van het ontwerp, de kaders, de maatregelpakketten en de twaalf uitvoeringsplannen, én waar mogelijk afspraken maken over de lokale toepassing van de maatregelen en uitvoeringsplannen.

Webinars
Een webinar is een onlinebijeenkomst waarin informatie wordt gedeeld met een grotere groep deelnemers. Deelnemers kunnen live meekijken en vragen stellen. De webinars worden ingezet om het proces, het programma, de planning en de participatiemogelijkheden helder toe te lichten en om gevoel te krijgen wat er speelt bij de stakeholders die niet direct meewerken aan het ontwerp-Programma. Een webinar is vooral geschikt voor informeren en verduidelijken. Het vervangt geen gebiedsgesprekken of andere vormen van participatie waarin mensen inhoudelijk kunnen meedenken over de toepassing van maatregelen.

Informatiecampagne / onlineconsultatie
We vinden het belangrijk om duidelijk, tijdig en volledig te communiceren over het programma. Om ervoor te zorgen dat mensen voor hun belangen kunnen opkomen tijdens de terinzagelegging wordt een brede informatiecampagne ingezet. Door hier een onlineconsultatie aan te koppelen stellen we een bredere groep belanghebbenden in staat om hun mening te geven en krijgen we een beter beeld hoe de maatregelen worden ontvangen bij de doelgroepen waar nog geen of minder contact mee is geweest. Voorwaarde voor een onlineconsultatie is dat het ontwerp-Programma voldoende concrete maatregelen bevat én er moet ruimte zijn om inbreng van deelnemers mee te wegen in de besluitvorming.

2.8 Evaluatie van de participatie

Evalueren en leren is een van de uitgangspunten voor participatie, zoals vastgesteld door Provinciale Staten, en daarmee onderdeel van het participatiebeleid. Dit sluit goed aan bij de ambitie om het programma flexibel in te steken en bij te sturen wanneer dat nodig of mogelijk is.

Na afronding van het participatietraject wordt intern en extern geëvalueerd en gereflecteerd op proces en resultaat. Is de participatie in lijn geweest met de uitgangspunten voor participatie? Hebben we onze participatiedoelen met de gekozen strategie en aanpak behaald? Hoe hebben de doelgroepen de participatie ervaren en zijn er leerpunten voor het verdere proces?

2.9 Planning

Doel is om voor de provinciale verkiezingen van 2027 te komen tot een vastgesteld ontwerp-Programma door Gedeputeerde Staten. Dit is ambitieus, maar haalbaar als onderstaande planning wordt aangehouden.

Eerder – sept. 2026	**Fase 1: Ontdekken** • Gezamenlijk begrip van de opgave • Contouren voor een programma natuurherstel en stikstofvermindering, zoals beschreven in de ontwerp-Omgevingsvisie
Sept. – okt. 2026	**Fase 2: Definiëren** • Uitgangspuntennotitie opstellen met agrarische belangenorganisaties, TBO's, waterschappen • Communiceren over het proces
Okt. 2026 – feb. 2027	**Fase 3: Ontwikkelen** • Ontwerpateliers, webinars, overlegtafels, bestuurlijke overleggen • Twaalf gebiedsgerichte ontwerp-uitvoeringsplannen voor de Natura 2000-gebieden • Ontwerp-Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering Noord-Holland met generieke aanpak, juridische onderbouwing, monitoringsaanpak en een voorstel voor uitvoeringsbudget. • Communiceren over proces en opbrengsten
17 Maart 2027	**Provinciale verkiezingen**
Feb. 2027 – juni 2027 en verder	**Fase 4: Leveren** • Gebiedsgesprekken • Informatiecampagne en onlineconsultatie • Nota van beantwoording zienswijzen • Definitief Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering • Afspraken over de toepassing maatregelen en uitvoeringsplannen per gebied • Evaluatie participatietraject

3. Communicatie

Het is een langdurig proces met grote belangen en urgentie. Daarom is het belangrijk dat belanghebbenden duidelijk, tijdig en volledig geïnformeerd zijn over het proces, hun rol daarin en de opbrengsten van de participatie. Na afronding van een fase vindt een duidelijke terugkoppeling plaats.

Voor het informeren worden de reguliere communicatiekanalen van de provincie ingezet, zoals de website en de sociale media. Ook sturen we persberichten bij mijlpalen en organiseren we een persgesprek. Belangrijke documenten worden gedeeld op de website van de provincie. Onze partners voorzien we van tijdige en juiste informatie, zodat zij deze weer met hun achterban kunnen delen. Om ervoor te zorgen dat alle betrokken partners eenduidige boodschappen verspreiden wordt er gewerkt met kernboodschappen en een veelgestelde vragenoverzicht.

Veel communicatie zal ook 1-op-1 plaatsvinden tijdens de verschillende overleggen. Waar nodig wordt gewerkt met kaarten en infographics om zaken te verduidelijken.